

Er is een tijd geweest, dat er zorgvuldig in het laatje van moeders linnenkast, tussen diverse andere contereitsels, twee foto's van mij opgeborgen waren, die alleen bij hoge uitzondering aan belangstellende familieleden of vrienden werden vertoond, maar overigens dezelfde plaats innamen in ons huisgezin als het trouwboekje, de oude rekeningen, de verzekeringspapieren en de zilveren pepermuntdoos van mijn moeder, die daar in broederlijke eensgezindheid met elkaar in dat laatje vertoefden.

De ééne foto stelde mij voor in schoolverband, temidden van een groep jongens en meisjes, met de bovenmeester ter rechterzijde en de schooljuffrouw ter linkerzijde. Ik nam op die kiek een ereplaats in, want ik mocht met een andere jongen de lei vasthouden, waarop de meester met sierlijke letters had geschreven: le klasse van de school met de Bijbel te datdoet-er-niet-toe. Als de leeuwen op sommige wapenschilden lagen wij getweën in schilderachtige houding op de grond uitgestrekt en ik trok rimpels in mijn voorhoofd vanwege de zon.

De andere kiek beeldde mij uit in een matrozenpakje en met een baret op het hoofd en luisterde naar de naam van tip-top. Ze stamde uit de tijd, toen van Dollar tot Schelde het lied door Neerland weergalmd: Tip-top, een druk op de knop, en je staat er op, met je lelijke kop.

Zulk een tijd is er geweest en hij is nog niet eens zo lang geleden. Het was dezelfde tijd, waarin er in moeders voorkamer op het-

zelfde tafeltje, waarop de Statenbijbel bovenop lag, een verdieping lager, tussen de gedraaide poten, een zwaar album prijkte met een rood-pluchen band en koperen sloten, in welk album, tussen de halve centimeter dikke bladen, allerlei ooms en tantes rustieke houdingen aannamen bij marmeren pilaren en voor zware geplooid gordijnen of met achtergronden van fraaie kastelen en stille vijvers, terwijl tussen deze familieleden ook hier en daar een vriend of een domineesgezin een plaatsje had gevonden. Als Moeder op knusse winteravonden, als er visite was, haar fotografieën-schat te voorschijn haalde, dan kwam eerst dit album op de proppen en vervolgens werd ik met de andere losse foto's uit het laatje van de linnenkast gehaald.

Zoals ik reeds zei: die tijd is er geweest. Er is nog een overgangstijdperk geweest, waarin als nieuwste snuffe van het fotografisch kunnen, de mogelijkheid werd geopend om zich te laten kieken in een auto of in een vlieg-machine, waarbij in verschillende families veten zijn ontstaan, omdat men elkaar de plaats aan het stuur betwistte. Maar ook dat is voorbij en tegenwoordig staan we allemaal op honderd kiekjes. Er is geen huisgezin of een der leden ervan heeft wel een fotografie-toestel en gaat zich te buiten aan het „nemen“ van de familie in allerlei standen. Ik kwam niet lang geleden bij een jong echtpaar, dat zich gedurende een maand in het bezit van een baby verheugde en toen toonde de ge-

lukkige vader mij een serie foto's van het kind, welke gemakkelijk een geheel album hadden kunnen vullen. De kleine Piet was in allerlei standen en omstandigheden getroffen. Met zijn vader. Met zijn moeder. Alleen op een kussen. In de wieg. In zijn badje. In de slaapkamer. In de woonkamer. Naakt en gekleed. Met zijn Oma. Met zijn Opa. Met zijn Oma en zijn Ma. Met zijn Opa en zijn Pa. Met zijn Opa en zijn Oma en zijn Ma en zijn Pa. Met het dienstmeisje. Met zijn linnenkast vol cadeaux. Gewoon kijkend. Met zijn eerste glimlach. Huilend. En op een stuk of wat andere manieren. Over een paar jaar kijkt de jongen net zo blasé naar de lens als de Prins van Wales.

Als de ontwikkelingsgang van de fotografie zo moet doorgaan, dan zal over vijf jaar ik of een ander iemand, die om een praatje verlegen is, schrijven over de armoede van de vroegere tijd, toen men zich moest behelpen met een eenvoudige camera, terwijl nu — dus over vijf jaar — van elke nieuwe wereldburger de vader met een vestzaktoestel een geluidsfilm opneemt. Het is intussen maar de vraag of die nieuwe wereldburgers daar meer plezier van zullen hebben dan ik gehad heb van die klassekiek, waarop ik zulk een voorname plaats in nam als vasthouder van de lei en van die tip-top, die samen in Moeders linnenkast lagen en die op zeldzame knusse winteravonden, wanneer de visite, wat de schoolkiek betreft, moest zoeken „waar ik stond“, mijn trots en mijn glorie uitmaakten.

